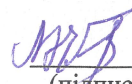

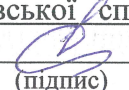
Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Чернігівська політехніка»
Навчально-науковий інститут бізнесу, економіки та
адміністрування
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування
СИЛАБУС
ФІНАНСОВА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ (ВК2)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

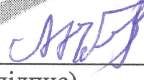
 Дубина М. В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

« 26 » 08 2025 р.

Розробник: Парубець О. М., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, доктор економічних наук, професор
(прізвище та ініціали, посада, науковий ступінь і вчене звання) (підпис)

Силабус навчальної дисципліни обговорено на засіданні кафедри кафедри фінансів, банківської справи та страхування
(назва кафедри)

Протокол від « 26 » 08 2025 р. № 13

Узгоджено з гарантом освітньої програми: Дубина М. В.
(підпис) (прізвище та ініціали)

Тип дисципліни	Вибіркова
Мова викладання	українська
Рік навчання та семестр	2 курс, 4 семестр, спеціальність D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти
Викладач	Парубець О. М., професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування, доктор економічних наук
Профайл викладача	https://fbss.stu.cn.ua/kafedra/zagalna-informacziya/parubecz-olena-mykolayivna/
Контакти викладача	Чернігів, вул. Шевченка, 95, корп.1 каб. 317. E-mail: olena.parubets@gmail.com

1. Анотація курсу. Розробка ефективної фінансової політики це запорука соціально-економічного, інноваційно-інвестиційного розвитку держави, стабільності функціонування її фінансової системи. Вивчення дисципліни «Фінансова політика держави» обумовлено необхідністю оволодіння знаннями щодо сутності та видів фінансової політики, сукупності заходів держави, спрямованих на мобілізацію фінансових ресурсів, їх розподіл і використання, забезпечення відповідними фінансовими ресурсами програм соціально – економічного розвитку держави.

«Фінансова політика держави» є вибірковою дисципліною освітньо-наукової програми третього рівня вищої освіти спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок», яка формує розуміння теоретико-методологічних засад формування державної фінансової політики. Сторінка курсу в Moodle: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=3392>

2. Мета та цілі курсу. Метою викладання дисципліни «Фінансова політика держави» є закріплення та розвиток спеціальних компетентностей доктора філософії зі спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» в області поглиблення існуючих і розроблення нових теоретико-методологічних засад реалізації механізму фінансової політики в Україні.

Основна мета курсу – оволодіння теоретико-методологічними основами фінансової політики держави, набуття практичних навичок щодо розробки стратегії і тактики фінансової політики держави, управління централізованими фінансовими ресурсами, обґрунтування координації та взаємодії складових державної фінансової політики, а також виявлення проблем та обґрунтування напрямів підвищення ефективності фінансової політики держави в сучасних умовах.

Результатом вивчення дисципліни «Фінансова політика держави» є розвиток наступних загальних (ЗК) та спеціальних (СК) **компетентностей:**

ЗК04. Здатність розв'язувати комплексні проблеми та вирішувати науково-прикладні завдання.

СК02. Здатність формулювати, аналізувати та вирішувати наукові проблеми у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

СК03. Здатність генерувати нові ідеї щодо розвитку теорії та практики у сфері фінансів, банківської справи та страхування, приймати інноваційні фінансові рішення.

СК04. Здатність вирішувати комплексні завдання формування фінансової політики за рахунок застосування інструментарію монетарного та фіскального стимулювання економічного зростання.

3. Результати навчання. Навчальна дисципліна «Фінансова політика держави» має допомогти сформувати наступні програмні результати навчання:

ПР03. Знати концептуальні та методологічні основи проведення наукових і прикладних досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування та мати навички, необхідні для створення фінансових інновацій.

ПР08. Знати специфіку та основні тенденції еволюції фінансової науки, сучасні напрямки її розвитку, розуміти закономірності функціонування та взаємозв'язку між різними компонентами фінансової системи.

ПР12. Знати фундаментальні закономірності та інструменти монетарної політики, розуміти особливості їх використання в різних умовах макроекономічного розвитку.

ПР15. Знати теоретико-методологічні основи розробки та реалізації фінансової політики держави в різних умовах макроекономічного розвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни ЗВО ступеня доктора філософії зі спеціальності D2 «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» повинен

знати:

- підходи щодо змісту дефініції «фінансова політика»;
- об'єкти і суб'єкти фінансової політики держави;
- зміст та завдання фінансової політики держави;

- нормативно-правову базу реалізації функцій держави та забезпечення легітимності фінансових відносин;
- види та складові фінансової політики держави;
- функції і завдання органів державної виконавчої влади в сфері розробки і реалізації фінансової політики;
- особливості проведення фінансової політики в Україні;
- особливості функціонування фінансового механізму виходячи з цілей та стратегій фінансової політики;

вміти:

- аналізувати сучасні проблеми в сфері розробки і реалізації фінансової політики держави;
- обґрунтовувати необхідність формування виваженої фінансової політики в державі на основі аналізу ефективного використання фінансового потенціалу країни;
- виокремлювати основні проблеми реалізації, а також напрями удосконалення фінансової політики держави;
- визначати ступінь впливу фінансової політики на стан фінансової системи держави та ефективність використання фінансових ресурсів;
- виявляти внутрішні і зовнішні фактори впливу на результативність фінансової політики держави.

володіти:

- навичками виявлення проблем та здатністю їх вирішення; генерації нових наукових ідей;
- навичками підбору засобів та методів для дослідження;
- вмінням використання наукових методів та підходів, аналітичних даних при дослідженні проблематики розробки стратегії і тактики фінансової політики держави.

4. Пререквізити. Передумовою для вивчення курсу є успішне засвоєння дисциплін: «Фінансова архітектура», «Методологія, організація та технологія наукового дослідження», «Безпека фінансових ринків», «Фінансова економетрика», «Фінансові інвестиції» та ін.

5. Обсяг курсу.

Вид заняття	Загальна кількість годин денна/заочна
Лекції	20/8
Практичні заняття	20/6
Самостійна робота	110/136
Індивідуальне завдання – розрахункова графічна робота/курсова робота	–
Всього кредитів	5 кредитів (150 годин) / 5 кредитів (150 годин)

Форма проведення занять – лекційні, практичні, самостійна робота – з використанням системи дистанційного навчання Moodle, презентацій, навчальної та наукової літератури, електронних ресурсів, відеоматеріалів.

6. Тематика курсу.

Тематика лекційних занять

Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади формування фінансової політики держави

Тема 1. Фінансова політика, її сутність, види і значення

Сутність фінансової політики держави. Види та рівні фінансової політики. Фінансова стратегія та фінансова тактика. Сутність та завдання фінансової політики держави. Фінансова політика як складова частина економічної політики. Об'єкти і суб'єкти фінансової політики. Взаємозв'язок фінансової політики, фінансового механізму і фінансової системи. Система соціально- економічних пріоритетів, на яких ґрунтується фінансова політика держави.

Тема 2. Основи фінансової політики України та її нормативно-правове забезпечення

Нормативно-правове забезпечення фінансової політики в Україні. Система та органи управління державними фінансами в Україні. Органи державної виконавчої влади та їх завдання і функції в сфері формування й реалізації фінансової політики. Складові фінансової політики держави їх характеристика. Типи фінансової політики. Принципи побудови фінансової політики держави. Внутрішня та зовнішня фінансова політика. Фактори, що визначають фінансову політику. Поняття фінансової безпеки держави, критерії її визначення. Фінансова політика і фінансова безпека. Фінансова політика України на сучасному етапі розвитку економіки.

Тема 3. Механізм реалізації фінансової політики держави

Поняття та структура механізму фінансової політики в Україні: фінансові методи, фінансові важелі, нормативно-правове забезпечення, інформаційне забезпечення. Поняття директивного та регулюючого фінансового механізму. Етапи процесу формування та реалізації фінансової політики. Зовнішні та внутрішні фактори впливу на фінансову політику. Особливості здійснення фінансового планування і фінансового прогнозування в Україні. Взаємозв'язок фінансової політики держави з прийнятими ключовими стратегіями. Джерела надходження ресурсів для реалізації фінансової політики держави. Контроль за реалізацією напрямів фінансової політики держави.

Змістовий модуль 2. Фіскальна політика держави в умовах економічної та політичної нестабільності

Тема 4. Бюджетна політика держави

Бюджетна політика у системі макроекономічного регулювання. Органи, що розробляють бюджетну політику в Україні. Положення Бюджетного Кодексу України, що регулюють бюджетну політику держави. Бюджетна резолюція як стратегічний документ, що окреслює основні напрями бюджетної політики та спрямування державних фінансів на проведення пріоритетних реформ. Особливості бюджетної політики в умовах проведення реформи фінансової децентралізації. Вплив бюджетної політики на стан бюджетної системи України. Характеристика складових бюджетного механізму. Взаємозв'язок бюджетної і боргової політики держави.

Тема 5. Податкова політика держави

Сутність податкової політики в системі державного регулювання економіки України. Класифікаційні ознаки податкової політики. Стратегія і тактика податкової політики. Положення Податкового Кодексу України, що регулюють напрями податкової політики держави. Податковий механізм та його роль в розробці і реалізації податкової політики. Оцінка ефективності податкової політики за фіскальною і регулюючою ознаками.

Тема 6. Боргова політика держави

Боргова політика держави: сутність, види та інструменти. Місце боргової політики у системі макроекономічної політики держави. Основні засади формування та реалізації боргової політики України. Стратегія і тактика боргової політики. Роль Міністерства фінансів

у розробці і реалізації боргової політики. Сучасні інструменти управління зовнішнім і внутрішнім державним боргом.

Змістовий модуль 3. Монетарно-інвестиційна політика держави

Тема 7. Монетарна політика

Сутність завдання та функції монетарної політики. Принципи реалізації монетарної політики Національним банком України. Інструменти монетарної політики. Облікова ставка Національного банку України. Таргетування інфляції. Механізм впливу монетарної політики на пропозицію грошей в економіці. Взаємозв'язок монетарної політики з фіскальною. Процентна політика. Валютна політика. Політика рефінансування. Політика відкритого ринку. Методи та інструменти політики та їх вибір залежно від кон'юнктури ринку. Переваги та недоліки монетарної політики.

Тема 8. Інвестиційна політика України

Сутність завдання та функції інвестиційної політики в Україні. Основні напрями реалізації інвестиційної політики на сучасному етапі розвитку економіки. Принципи інвестиційної політики. Форми регулювання інвестиційної діяльності в Україні. Концепція регулювання інвестиційної діяльності в Україні. Індикатори оцінки ефективності інвестиційної політики в країні. Інвестиційний клімат та інвестиційний рейтинг країни. Регіональна специфіка інвестиційної політики в Україні.

Змістовий модуль 4. Цінова та фінансова політика в умовах євроінтеграційних процесів в Україні

Тема 9. Політика держави у сфері ціноутворення

Сутність цінової політики держави. Завдання і функції цінової політики. Основні напрями цінової політики та механізм її реалізації. Вплив державного регулювання на економічні процеси. Форми та методи регулювання ціноутворення на рівні держави. Антимонопольна політика в Україні. Поняття тендерів державних закупівель та особливостей їх організації. Система «PROZORRO» переваги й недоліки її функціонування.

Тема 10. Фінансова політика України в умовах євроінтеграційних процесів

Проблеми та напрями фінансової політики України в умовах поглиблення євроінтеграційних процесів. Імплементация національного фінансового законодавства до вимог Європейського Союзу (ЄС). Досвід країн ЄС в сфері розробки і реалізації фінансової політики та можливості його застосування в Україні. Адаптація фінансової політики України до умов євроінтеграційних процесів.

Тематика практичних занять

- Тема 1. Фінансова політика, її сутність, види і значення.
- Тема 2. Основи фінансової політики України та її нормативно-правове забезпечення.
- Тема 3. Механізм реалізації фінансової політики держави.
- Тема 4. Бюджетна політика держави.
- Тема 5. Податкова політика держави.
- Тема 6. Боргова політика держави.
- Тема 7. Монетарна політика.
- Тема 8. Інвестиційна політика України.
- Тема 9. Політика держави у сфері ціноутворення.
- Тема 10. Фінансова політика України в умовах євроінтеграційних процесів.

Тематика самостійної роботи

- Тема 1. Фінансова політика, її сутність, види і значення.
- Тема 2. Основи фінансової політики України та її нормативно-правове забезпечення.
- Тема 3. Механізм реалізації фінансової політики держави.
- Тема 4. Бюджетна політика держави.
- Тема 5. Податкова політика держави.
- Тема 6. Боргова політика держави.

Тема 7. Монетарна політика.

Тема 8. Інвестиційна політика України.

Тема 9. Політика держави у сфері ціноутворення.

Тема 10. Фінансова політика України в умовах євроінтеграційних процесів.

7. Система оцінювання та вимоги

Загальна система оцінювання курсу	Оцінка курсу «Фінансова політика держави» охоплює поточний контроль (робота на практичному занятті; самостійна робота; модульні контрольні роботи) – 60 балів (60%) і підсумковий контроль (екзамен) – 40 балів (40%). Всього - 100 балів. Підсумковий контроль проводиться у вигляді екзамену під час заліково-екзаменаційної сесії за завданнями: два теоретичних питання (кожний по 10 балів, до 20 балів), та практичне завдання (до 20 балів). Оцінка за результатами вивчення дисципліни формується шляхом додавання підсумкових результатів поточного контролю до екзаменаційної оцінки
Вимоги до самостійної роботи	Передбачено виконання індивідуальних завдань у вигляді самостійної роботи, в процесі виконання якої з'ясовується ступінь засвоєння понятійно-термінологічного апарату та основних положень курсу «Фінансова політика держави», вміння комплексно розкрити конкретну тему, аналізувати і узагальнювати ключові питання, проводити наукові дослідження. Тематика індивідуальної роботи обговорюється та визначається на початку семестру. Теоретичною основою для виконання є навчальна та наукова література, електронні ресурси, відеоматеріали, опорний конспект і презентації лекцій. Захист індивідуального наукового завдання є обов'язковим і здійснюється у формі презентації під час останнього практичного завдання.
Практичні (лабораторні) заняття	В ході практичних занять здійснюється засвоєння лекційного матеріалу, розглядаються теоретичні питання відповідно теми занятті, проводяться опитування здобувачів, докладно розбираються окремі питання та стандартизоване поточне тестування з використанням системи дистанційного навчання Moodle, обговорюється презентація проведених наукових досліджень з відповідної теми курсу. Оцінювання роботи здобувачів відбувається згідно з вимогами зазначеними у робочій програмі дисципліни та критеріями, відображеними у матеріалах методичного забезпечення дисципліни.
Умови допуску до підсумкового контролю	У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав в повному обсязі передбачених робочою програмою всіх видів навчальної роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання екзамену під час сесії, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка».

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Види робіт та форма контролю		Кількість балів	
		Денна форма	Заочна форма
1	Виконання тестових та практичних завдань за темами курсу	0...25	0...25
2	Виконання індивідуального наукового дослідження	0...15	0...15

3	Виконання модульної контрольної роботи №1	0...5	0...5
4	Виконання модульної контрольної роботи №2	0...5	0...5
5	Виконання модульної контрольної роботи №3	0...5	0...5
6	Виконання модульної контрольної роботи №4	0...5	0...5
Усього поточний і проміжний модульний контроль		0...60	0...60
Семестровий контроль (Екзамен)		0...40	0...40
Разом		0...100	0...100

Шкала оцінювання результатів навчання

Оцінка в балах	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою (екзамен)	
		для екзамену (диференційованого заліку), курсового проєкту (роботи), практики, атестації	для заліку
90 – 100	A (відмінно)	відмінно	зараховано
82-89	B (дуже добре)	добре	
75-81	C (добре)		
66-74	D (задовільно)	задовільно	
60-65	E (достатньо)		
0-59	FX (незадовільно)	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання

8. Політики курсу.

У випадку, якщо здобувач протягом семестру не виконав у повному обсязі всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані лабораторні роботи або не набрав мінімально необхідну кількість балів (20), він не допускається до складання іспиту під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну заборгованість у порядку, передбаченому [«Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів НУ Чернігівська політехніка»](#). Повторне складання іспиту з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється. У випадку повторного складання іспиту всі набрані протягом семестру бали анулюються.

До загальної політики курсу відноситься дотримання принципів відвідування занять у відповідності до затвердженого розкладу, а також вільного відвідування лекційних занять для осіб, які отримали на це дозвіл відповідно до [«Порядку надання дозволу на вільне відвідування занять здобувачам вищої освіти НУ «Чернігівська політехніка»](#). Запорукою успішного вивчення дисципліни є активність та залучення під час проведення практичних та лекційних занять – відповіді на запитання викладача (як один з елементів поточного контролю), задавання питань для уточнення незрозумілих моментів, вирішення практичних завдань. Консультації відбуваються в аудиторіях університету у відповідності до затвердженого розкладу або ж особистих чи групових консультацій (через вбудований форум) на сторінці курсу в системі дистанційного навчання НУ «Чернігівська політехніка».

Політика заохочень та стягнень

За результатами навчальної, наукової або організаційної діяльності здобувачів вищої освіти за курсом їм можуть нараховуватися додаткові бали – до 10 балів, у залежності від вагомості досягнень. Види позанавчальної діяльності, за якими здобувачі вищої освіти заохочуються додатковою кількістю балів: участь у міжнародних проєктах, наукові дослідження, тези, участь у науково-практичних конференціях.

Політика академічної доброчесності

Академічна доброчесність повинна бути забезпечена під час проходження даного курсу, зокрема при виконанні практичних завдань, контрольних робіт (принципи описані у [Кодексі академічної доброчесності НУ «Чернігівська політехніка»](#)). Списування під час проміжного та підсумкового контролів, виконання практичних завдань на замовлення, підказки вважаються проявами академічної недоброчесності. Від усіх слухачів курсу очікується дотримання академічної доброчесності у зазначених вище моментах. До здобувачів вищої освіти, у яких було виявлено порушення академічної доброчесності, застосовуються різноманітні дисциплінарні заходи (включаючи повторне проходження певних етапів).

Правила перезарахування кредитів

Кредити, отримані в інших закладах вищої освіти, а також результати навчання у неформальній та/або інформальній освіті, можуть бути перезараховані викладачем у відповідності до положення [«Порядок визначення академічної різниці та перезарахування навчальних дисциплін у НУ «Чернігівська політехніка»»](#). Визнання результатів навчання у неформальній освіті розповсюджується на окремі змістові модулі (теми) навчальної дисципліни.

9. Рекомендована література.

Основна

1. Бездітко Ю. М., Посаднєва О. М. Грошово-кредитна політика НБУ. навчальний посібник (стереотипне видання). К.: Гельветика. 2025. 190 с.
2. Єфремов А. О. Адміністративно-правові засади реалізації державної податкової політики в Україні : монографія. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2022. 364 с.
3. Ільчук П.Г. , Коць О.О. Монетарна політика. Видавництво "Новий світ-2000». Львів. 2025. 164 с.
4. Фінансова політика держави і господарюючих суб'єктів : коеволюція та синергетичний ефект : колективна монографія / за заг. ред. Е.О. Юрія. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 220 с
5. Sopranzetti B., Kiess B. Valuation and financial forecasting: a handbook for academics and practitioners / Rutgers Business School at Newark and New Brunswick, USA. New Jersey : World Scientific, 2024

Допоміжна

1. Бюджетна система. Навч. посіб. / Н.І. Климаш, К.В. Багацька, Н.І. Дем'яненко та ін. за заг. ред. Т.А. Говорушко. – 2-ге видання, стереотипне, Львів, «Магнолія 2006», 2025. 291 с.
2. Возняк, Г.; Голинський, Ю. Фінансова політика у забезпеченні розвитку територіальних громад: теоретико-методологічні аспекти. *Фінансовий простір*. № 3-4 (54).2024. С. 19-31.
3. Габор В. Податкова політика України під час воєнного стану: загрози та перспективи збільшення податкових надходжень. *Економічний аналіз*. 2024. Т. 34. № 4. С. 608–618. DOI: <https://doi.org/10.35774/econp2024.04.608>
4. Галабурда А. С., Шевченко С. О. Податкова політика в умовах воєнного стану. *Економічний вісник університету*. 2022. Вип. 54. С. 123-130.
5. Гребеножко Р. Концептуалізація фіскальної політики у парадигмі воєнної відбудови та повоєнної модернізації економіки. *Сталий розвиток економіки*. 2025. № 4(51). С. 314-321. DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-44>
6. Західна О., Круглякова В., Рахвал І. Бюджетна політика України: стан, оцінювання, перспективи. *Молодий вчений*. 2023. № 10(122). С 194-199. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-10-122-38>
7. Маршалок Т., Мискін Ю. Боргова політика України в умовах воєнного стану. *Збірник наукових праць Державного податкового університету: електронне наукове видання* № 2, 2022. С. 82-96.
8. Модерні фінанси: глобальні виклики і національна безпека. Монографія Т. 1 / за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль: Економічна думка, 2025. 800 с.

9. Огренич Ю., Щебликіна І., Сопіна, А. Бюджетно-податкова політика України: особливості та напрямки вдосконалення. *Економіка та суспільство*. 2024. № 69. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-61>
10. Парубець О., Васильченко С. Пчела А. Тенденції використання сучасних фінансових інструментів управління державним боргом у вітчизняній та зарубіжній практиці. Проблеми і перспективи економіки та управління. 2024. № 4 (40). С. 202–211. DOI: [https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-4\(40\)-202-211](https://doi.org/10.25140/2411-5215-2024-4(40)-202-211)
11. Томнюк Т. Л. Податкова система: навчальний посібник. Чернівці: ЧТЕІ ДТЕУ, 2022. 324 с.
12. Томнюк Т. Л., Табенська Ю. В. Податкова політика України під час війни: особливості реалізації та перспективи трансформації. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2023. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2023_6_12.
13. Фінанси : підруч. / за ред. д.е.н., проф. А. І. Крисоватого. Тернопіль : Університетська думка, 2024. 632 с.
14. Фінансове право України: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський. Львів: СПОЛОМ, 2022. - 394 с.
15. Чугунов І., Макогон В. Бюджетно-податкова політика в умовах невизначеності. *Scientia Fructuosa*. 2023. № 4. С. 19-31.
16. Штань М. В. Державна інвестиційна політика повоєнного відновлення. *Економіка та суспільство*. 2024. № 66. URL : <https://lnk.ua/zN2r3MPN7>
17. Fisher R. State and local public finance. New York, NY : Routledge, 5th Edition 2023.

18. Електронні ресурси

1. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України. URL : <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>.
2. Офіційний сайт Державної Казначейської служби України. URL : <http://treasury.gov.ua/main/uk/index>.
3. Офіційний сайт Державної податкової служби України. URL: <https://tax.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL : <https://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Офіційний сайт Державної служби фінансового моніторингу України. URL : <https://fiu.gov.ua/>
6. Офіційний сайт Європейського банку реконструкції і розвитку URL : <https://www.ebrd.com/ru/home.html>
7. Офіційний сайт Європейського інвестиційного банку URL : <https://www.eib.org/en/index.htm>
8. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL : <https://www.imf.org/ru/Home>
9. Офіційний сайт Міністерства економіки, довкілля та сільського господарства України. URL : <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA>
10. Офіційний сайт Міністерства розвитку громад та територій України. URL : <https://www.minregion.gov.ua/about/>
11. Офіційний сайт Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України. URL: <https://www.msp.gov.ua/>
12. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. URL : <http://www.minfin.gov.ua/>.
13. Офіційний сайт Міністерства цифрової трансформації України. URL : <https://thedigital.gov.ua/>